

Särskilt barnboende i kriminalvården

Det är svårt för barn vars föräldrar sitter fängslade att få träffa dem. Förslag på särskilt boende för barn i kriminalvården kom fram vid en debatt efter pjäsen Bergsprängardöttrar.

I panelen, efter teaterföreställningen Bergsprängardöttrar, satt bland andra Per Colliander, pensionerad kriminalvårdschef, Lo Kauppi, regissör och författare till pjäsen och Martin Grann, forsknings- och utvecklingschef i rättspsykiatri inom Kriminalvården.

Riksteatern spelade pjäsen Bergsprängardöttrar 13 mars 2011 i Dieselverkstaden i Nacka. Efter föreställning diskuterade en panel bestående av nio personer kriminalvården av i dag. Moderator var Elisabet Åsbrink.

Panelen bestod av de två kriminalvårdscheferna Per Colliander och Håkan Lingblom, varav Per Colliander var pensionerad, Michael Cliffer, representant för fångarnas organisation FRIO, Ylva Ginsberg, psykiater och forskare inom Kriminalvården, Marin Grann, forsknings- och utvecklingschef i rättspsykiatri inom Kriminalvården, Lo Kauppi, regissör och författare till pjäsen, Caroline Szyber riksdagspolitiker, KD, Magnus Hörnquist, docent inom kriminologi, Madelein Löfgren, talesperson för fångarnas barn och familjer Bryggan.

På väggen var Kriminalvårdslagens paragraf om fångars rätt till respekt och humanistiskt bemötande projicerad. Vi fick veta, att det bara är Sverige och Norge som ordet *vård* används i samhällets omhändertagande av medborgare som begått brott. I andra länder, till exempel Finland, används i stället ordet *korrektio*.

-BLIR MÄNNISKOR BÄTTRE av att sitta i fängelse? Med den frågan inledde Elisabet Åsbrink. Den för närvarande verksamme kriminalvårdschefen, svarade: "Ja", den pensionerade kriminalvårdschefen svarade: "Nej". Psykiatern svarade: "Nej", psykologen, representant för Kriminalvårdsstyrelsen, svarade med visst förbehåll: "Ja". Representanten för FRIO svarade: "Nej". "Ja", svarade kristdemokraten, docenten i kriminologi svarade: "Nej" och Bryggans representant svarade: "Nej". Lo Kauppi svarade NEJ.

Sex av nio hade alltså ingen tilltro till att kriminalvården kan hjälpa människor till att komma igen som fungerande medborgare i samhället. Särskilt intressant var det, att lyssna till Per Colliander, f d kriminalvårdschefen, som var verksam under 60- och 70-talet, då KRUM fanns - en organisation med både aktiva fångar och personal. På den tiden fanns psykologer och läkare anställda inom kriminalvården vilka var tillgängliga för de intagna på fängelserna.

Den vackra humanistiska texten i fängeslagen undermineras i dag av andra lagar och regler och av en byråkrati, som tvingar in både fångar och kriminalvårdare i cirkusartad pappersexercis inför praktiskt taget varje mänskligt behov och anhållan som människorna bakom galler framför. En sådan anhållan gäller att som förälder få träffa sina barn. För att få träffa sitt barn får fången skriftligt anhålla,

med risk för avslag. Om anhållan beviljas måste fången ställa sig i kö, eftersom det endast finns en besökslägenhet per hundra intagna på fängelset i Hinseberg. Detta gäller samtliga fängelser. När barnen kommer till sin intagna förälder bemöts de oftast på ett bryskt sätt och visiteras, vilket traumatiserar barnen, berättade Madelein Löfgren, Bryggans representant.

BARNPERSPEKTIV SAKNAS i dag inom kriminalvården. Detta omvittnades både av deltagare i panelen och av före detta fångar i publiken. En före detta fånge berättade att man visiterat hennes sex veckor gamla barnbarn inför besöket. Hon berättade också att personal, som uppträdde empatiskt och blev omtyckta av fångarna, byttes ut, ja till och med avskedades.

Per Colliander, f d kriminalvårdschefen, underströk att personalen, som har hand om de intagna, måste få utbildning och kontinuerligt utbildas. Han berättade att i Polen är man betydligt mer inriktade på att ha lämpliga människor som kriminalvårdare. Innan en person anställs, går han eller hon igenom lämplighetstest som sedan görs om efter tre år.

Ylva Ginsberg, psykiater berättade om sitt forskningsarbete på Norrtäljeanstalten. Hon har funnit att 40 procent av de intagna har problem av adhd-typ i svårare eller mindre svår form. Trots detta görs knappast några utredningar och därmed ges ingen adekvat behandling. Detta problem illustreras även i pjäsen.

En före detta fånge i publiken berättade att under hennes tid på Hinseberg gjordes efter många ansökningar en enda utredning. Ylva Ginsberg sade att det stora problemet i dag inom kriminalvården är att de intagna hänvisas till sina egna landsting för medicinska, psykiatriska och psykologiska utredningar och påföljande vård. Dels förmenas de vård för att landstingen prioriterar medborgarna utanför fängelserna, dels kan den intagna under fängelsevistelsen befinna sig lång ifrån sitt eget landsting, vilket ytterligare krånglar till byråkratin. Fångarnas hälsa är ingens bord. Situationen för 25 år sedan var en annan, innan psykologer och läkare kastades ut från kriminalvården. Detta omvittnades av dem i panelen som hade det historiska perspektivet.

LO KAUPPI BERÄTTADE, innan vi skildes åt, om BBB-projektet som står för *Bering och Bergsprängardöttrars barnboende*. Frukten av detta projekt överlämnades under kvällen. Kriminalvårdsstyrelsen fick en gåva. Den bestod av arkitekturritningar, utförda av arkitekten Birgitta Gelhar, ett arbete som hon utfört utan ersättning. Ritningarna visar hur man kan bygga ett hus med två besökslägenheter i Hinsebergs park. Psykiatern Predrag Petrovic har likaså utan kostnad bidragit med anvisningar om hur man skapar en barnvänlig miljö i lägenheterna och i omgivningen på Hinseberg. Birgitta, Lo och Predrag berättade om projektet, som kostar cirka 3 miljoner att förverkliga. Detta kan jämföras med det tekniskt avancerade stängslet kring fängelset som kostat 25 miljoner.

Barn ska inte drabbas av dålig kriminalvård. De har inte begått brott. Detta projekt förebygger brott, var deras budskap. En 11-årig pojke med linlugg, som vet hur det känns att ha en förälder i fängelse, lämnade över gåvan till Martin Grann, forskningschef från Kriminalvårdsstyrelsen, samt till riksdagspolitiker Caroline Szyber, som i sin tur lovade överlämna den till justitieminister Beatrice Ask.

INGEGERD MORVIK

Psykolog och medlem i Helena Berings fondstyrelse

Helena Berings minnesfond

Psykologen Helena Bering mördades 2004. Hon föll själv offer för det brutala våld hon i hela livet arbetade med att bekämpa. Minnesfonden har bildats för att fortsätta hennes kamp för utsatta människor och mot våld.

Se www.helenaberingsminnesfond.se